3

DE

VITANDIS ERRORIBVS

IN DOCTRINA MEDICA

PROGRAMMATE,

QVO

PRÆLECTIONES PVBLICAS

ET PRIVATAS

PROPEDIEM INCHOANDAS ANNVNTIAT

NOBILISSIMIS ARTIS SALVTARIS

CVLTORIBVS,

DISSERIT

IO. GVILIEL. ALBRECHT,

ANATOM. CHIRVRG. ET BOTAN. P. P. O.

GOETTINGAE,

STANNO IO. FRID. HAGERI.

QVod jam dudum de ſapientiæ cultoribus enunciatum legimus: *Nihil eſſe tam abſurdum, qvod non dictum ſit ab aliqvo philoſophorum,* hoc idem, ſi dicendum, ut res eſt, non ſine jure transferri poterit ad Medicos, de qvorum variis familiis & opinionum diverſitate licet parum ex antiqvitate ad noſtram usqve ætatem, beneficio, an temporum injuriâ, pervenerit, nugis tamen non modicis ſeriam præ cæteris Artem ſubinde feciſſe ridiculam exiſtimo, qvia ſapiens ille Græciæ Vir non veritus eſt dicere: *Nihil fore ineptius Grammaticis, ſi non eſſent Medici.* Neqve vero hoc in Philoſophiæ, aut Scientiæ Medicæ ignominiam verti poteſt; verum ea videtur eſſe humani ingenii conditio, ut, qvicqvid veritatis indagetur, nunqvam liceat primo ſtatim conatu veras rerum aſſeqvi rationes, ſed, anteqvam huc perveniatur, per varios errores & latiſſimum figmentorum campum vagari oporteat. Facillimum cuiqve & ſponte obvium eſſe potuiſſet id, qvod omnium oculis qvaſi ſubjectum, & ipſius Naturæ ſimplicitati maxime conveniens eſt, comprehendere, univerſam hanc rerum naturalium converſionem ad materiæ figuram, molem & motum unice eſſe referendam. At veriſſimæ hypotheſi nimia obfuit ſimplicitas & evidentia.

Cum interea philoſophi, altius qvid & multo ſubtilius ſpirantes, Ideas Platonicas, numeros Pythagoricos, occurſus atomorum Democriteos, Qvalitates Ariſtotelicas, & neſcio qvem vacui metum, animam mundi & Dæmones intermedios præferebant; donec tandem horum omnium vanitate perſpecta, & omni mendaciorum conſumpta materie, pene coacti compellerentur ad veritatem; qvam, qvousque erroribus fuit locus, ſtudio devitaſſe videntur. Qvoties itaqve aliqvid melius nos habere gloriamur, & magis conſentaneum rationi, hoc non acumini noſtro, ſed tempori, quo naſci nobis contigit, in acceptis ferendum arbitror :- & ob id gratias à nobis habendas veteribus, quod haec abſurda tam diu crediderunt, & ſummæ levitatis opiniones in omnem partem diſputarunt; ſi qvidem, ni jam ſolutum fuiſſet ſtultitiæ tributum, valde vereor, ne hodie iisdem nugis implicati detineremur. Neqve illud adeo mirum videbitur iis, qvi conſiderant, qvam anguſtis contineatur limitibus humana cognitio, quamque ſit erroribus obnoxia in explicandis rebus, qvas denſiſſimis obvolvit tenebris Natura. Qvare cum Viro, elegantioribus litteris apud Gallos politiſſimo, univerſa hæc Naturæ molimina cum Spectaculo Publico, qvod *Opera* vocant, comparare ſoleo; in qvo variæ adhibentur machinæ, rotæ vero, & funes, & pondera ea arte occultantur, ut præter ſpecioſos quosdam volatus & corporum ſatis gravium miram agilitatem, nihil pateat oculis. Fingamus enim, ad tale Theatrum magnam hominum multitudinem confluxiſſe, atqve ſpectare, verbi cauſa, volatum Phaëthontis, uti ventis ſublatus per aëra vehitur. Ibi eqvidem maxima eorum pars & factum ſtupebunt, & in ipſa ſubſiſtent admiratione; vulgus vocantur à philoſophis. Exigua vero pars in qvirent in cauſas, qvibus effectum ſit, ut Phaethon volatu adeo veloci

loci aſcenderet. Hic vero vix duos reperies, qvi idem ſentiant. Alius enim ſatis frigide dicet: eſt qvædam occulta qvalitas, cujus ea eſt vis, ut Phaëthontem cogat aſcendere. alius: Phaethon ex certis numeris eſt compoſitus, qvi faciunt, ut ſublimia petat. alius: ea intercedit ſympathia Phaethonti cum ſuperiori theatri parte, ut ille loco qvieſcere non poſſit, quin repente ad eam propius accedat. Alius: non qvidem ea eſt Phaethontis natura, ut volare poſſit, ſed tamen, qvoniam ſuperius ſpatium qvoddam exiſtitit inane, illuc ſe proripit, metu vacui. Et rurſum alius, agit hic anima mundi, qvæ pro ea, qva eſt prudentia, aſcenſum Phaethontis ad conſervationem Univerſi pertinere judicat. Tandem prodibit Carteſius, Phaethon, inqviens, aſcendit, qvia chordis trahitur, & pondus ipſo gravius deſcendit. Adeo arduum erat & multorum ſeculorum opus, rem ſimpliciſſimam agnoſcere. Hodie enim omnes mutationes phyſicæ perficiuntur motu; nihil movetur niſi corpus; nullum corpus movetur, niſi impellatur ab alio, & figura determinat motus directionem. Res denique naturales adeo legibus mechanicis adſtringuntur, ut & omnia, qvæ in corpore humano fiunt, iisdem credantur contineri. Qvemadmodum vero rei obſcuritas, & qvidlibet fingendi libido ſummam introduxerunt doctorum diſſenſionem in Scientiam Naturalem; ita etiam in Medicina, qvam illius nobiliſſimam partem profiteor, nihil tam ineptum, nihil tam abſonum, nihil tam ab omni ratione alienum animo concipi poteſt, qvod non ſerio creditum, & acriter propugnatum ſit ab aliqvo Medicorum. Ponamus enim, exempli cauſa, qvæſtionem, qvi fiat, ut bilis ſecernatur in Hepate. Hic alii ſolvendo problemati ſatis ſibi videbuntur feciſſe, ſi eam à Natura Hepati eſſe, inqvient, temperationem, ut ex qvatuor humoribus eum, qvi ſibi maxime conve-

niens ſit, ad ſe trahat. Alii vero, dum irradianti virtuti flammulæ vitalis hoc totum tribuunt negotium. Alius vero hos irridens, o boni, dicet, ſi cognitum vobis eſſet, qvid valeant facultates attractrices, retentrices, concoctrices & expultrices, nihil hic inveniretis obſcuri. Qvem rurſum alius explodens, ſalium narrabit pugnas, & foecis præcipitationem, & Sulphura, & tecti ingenii Mercurium. Alius brevibus ſe expediet, laudando inqvilinum ibi fermentum χολοποιόν. alius Deum ex machina accerſet, qvi ſolvat hunc nodum, in Hepate, aſſerendo, domicilium eſſe prudenti Archæo fabro, cui id muneris ſit datum, ut, qvicqvid materiæ aptæ occurreret, lege artis in bilioſum convertat humorem. Mox alius ab hoc non multum diſſentiens occupationem hic reperiet immortali effectore dignam; is graviter vobis explicabit, qvomodo anima cujusqve, dum ſenſu interno ſingularum particularum naturas cognoſcit, atqve diſcernit, ſapienti conſilio & prævia deliberatione, ſe ipſa licet eorum, qvæ agit, neſcia, perpetuo partes bilioſas à reliqvo ſangvine ſegregat, atqve ſuum qvamqve in loculum manu qvaſi deducit; ita tamen, ut ſerio moneat, hæc neminem facile intelligere, niſi probe habeat perſpectum, *qvid ſint actus rationis in re præſenti de re præſenti*, qvos primus λόγον appellare decrevit. Tandem vero illi, qvi geometrica accuratione imbuti, apparitiones phyſicas ſcrutando, & ſummâ prudentiâ inter ſe comparando, conſtantem agnoverunt Naturæ operantis ſimplicitatem, nihil figmentis hic opus eſſe pronunciabunt, &, ſicubi ſimplicioris liqvoris aliqvid ſecedit à maſſa humoris hæterogenei per ſuos canales fluente, hoc omne pendere à determinata ibi anguſtia oſculorum, qvae minora non ſubire, mole vero majora corpuſcula non præterfluere non poſſunt. Nonne obſtupeſcitis, Cupidiſſimi Veritatis Medicæ Sectatores, qvos eos-

dem

dem Vindices qvondam fore auguror ejusdem, verſatilis medicinæ faciei aſpectu? tamqve mutabilem ab antiqvis usqve temporibus ad nos perveniſſe miramini? At utinam his ſolis gemeret diſturbata nobiliſſima Artium, & falſis fingendis tandem poneretur modus! multo plura ſuperant, neqve authorum gravitate, neqve fautorum numero, neque temeritate illis cedentia: antiqva, nova, omnis generis, qvorum numerus iniri non poteſt; nec, ſi poſſet, iis enumerandis veſtrâ abuti vellem patientia. Vos ipſos diffiteor, ſi datâ operâ fingendo experiri conaremini, qvot & quam variæ de eadem re animo occurrere qveant opiniones, qvicquam excogitare poſſe, qvod non ſerio dictum, ſcriptum & diſputatum ſit à Viris, interdum eruditione & famæ celebritate conſpicuis. O miſeram, exclamabitis, ſcientiæ humanæ conditionem! qvam plena ſunt errorum omnia! Sed hoc ipſum eſt, qvod nos meliora ſperare jubet: toto errorum gurgite exhauſto, inſtare tempus, qvo ſola, nuda, intemerata colatur veritas. Si qvi vero ſunt, qvi veteres recoqvunt errores, argumento eſt, hos nondum deferbuiſſe, nec abſolviſſe ſuam periodum, & ultimum decurrere ſtadium. Cujus rei non deficiunt exempla. Qvas enim nugas ineptiſſimi Authoris Epicuri è tenebris recens in lucem revocabat Gaſſendus, qvam præcipiti lapſu jacuerunt neglectæ! Freqventer hoc malum ſummos qvondam detinuit Philoſophos, ut, cum rerum naturalium viciſſitudines ſcrutarentur, ſpecularenturqve ſingularum apparitionum cauſas, & magnum qvid obſcurioris virtute cauſæ produci cernerent, latere hic, qvæ iſtud efficiat, non corpoream, ſed longe ſublimioris naturæ cauſam, putarent. Præficiebant itaqve iſti negotio pro lubitu Spiritum, cui tantum intelligentiæ, prudentiæ & poteſtatis tribuebant, qvantum tanto operi perficiendo ſatis eſſe videbatur. Sed

qvam

qvam vane! qvam licenter! Eandem tamen hodie ignavæ originis ſententiam vires reſumere, & in ipſam Medicinam, maximo Artis promovendæ damno, invehi, acerbe dolemus.

Nam qvi ita ſentiunt, omnium motuum in corpore humano autorem eſſe, ſangvinem circumagere, ſuccos ſecernere, ſuperflua expellere, morbos aliis vocatos ſalutariter moliri, mederi iisdem, ſtatos paroxyſmos, coctiones, criſes obire dicunt animam: de cujus æſtimatione morali, bonis intentionibus & aberrationibus excuſandis, ſalutaribus conſiliis & delecti moliminis rationibus, dum ſermonem facere occipiunt, mirum eſt, quantâ loqvantur fiduciâ. Crederes ſubinde cum ea confabulari. Hæc alumnus, ſi animo paucarum dierum ſpatio complectitur, & qviqvid Mathemata, & Phyſicam, & ſubtiliorem Anotomiam ſapit, contemnere: Opium & Chinam, ceu venena, convitiis proſcindere, & pauca noſſe animam de officio monentia, atqve obdormiſcentem excitantia remedia didicit, idoneum ſe jactat morbis curandis artificem. Qvo qvidem nihil video oportunius iis, qui ad fanum Apollinis viam affectant compendiariam, nec in veritate indagandâ proprii ingenii nervos intendere ſueverunt; ſed id habent ratum, quod ab eo, qvem probant, judicatum vident. Qvemadmodum vero omnibus in rebus temeritas in aſſentiendo errorqve turpis habetur; ita maxime in Arte ſalutari nulla peſtis perniciosior eſt ignavâ aſſentatione: neqve usqvam cautione opus eſt majori, ut rem, qvam aggrediaris, penitus habeas exploratam, qvam ubi de ſalute hominum agitur: ubi ne tantillum irrepit fallaciæ, qvin hominem occidere poſſit.

Qvo qvidem periculo vacat reliqva philoſophia, qvæ tutiorem concedit mendaciorum impunitatem. Non enim,

ſi

ſi qvis orbem terrarum tenui filo ſuſpenſum finxerit, metus eſt, ne illo rupto, fracta labatur moles. Sed immota perſtabit hæc rerum univerſitas, etiamſi male illi commentum proceſſerit. Cum illic econtra, qvidqvid delirant Medici plectantur ægroti. Qvare verentibus vobis, ne temere vel falſæ rei, vel non ſatis intellectæ aſſentiamini, faciendum erit, ut, anteqvam adhibeatis fidem, diligenter etiam atqve etiam diſpiciatis, an ſatis ſit evictum id, unde ſua Author tanquam e fonte derivat? Deinde, an principium, cujus alibi veritatem agnoveritis, in hac qvoqve, ad qvam trahitur, re probandâ ſuam vim retineat; & deniqve, qvam firmo inter ſe argumenta nectantur vinculo. Siqvidem triplex fere uſu venit philoſophandi ratio. Una, qva principium, cujus nullum in rerum natura veſtigium reperias, effingitur aptum, qvod omnibus phænomenis explicandis ſufficiat; & hic qvidem nihil omnino boni ſperandum eſt. Altera, qva verus qvidem, ſed in re tantum ſingulari obſervatus cauſarum & effectuum ordo, univerſæ naturæ proprius & ubiqve obvius prædicatur; hic, qvam late qvidqve pateat, & qvibus contineatur terminis, prudenter definiendum. Tertia, qva in eventibus ſingularibus omnia, qvæ ſenſibus vel ſponte patent, vel arte ſubjici poſſunt, curioſe colliguntur, & prudenter ſingula cum ſingulis ita comparantur, ut ex his manifeſtis & ſimplicibus de magis compoſitis & à ſenſuum teſtimonio remotis juſta fiat argumentatio. Hanc vos ſolam, veracem, & tutiſſimam uti ſedulo colatis methodum, non tantum ſvaſor & author vobis exiſto, ſed optimam qvoqve præmonſtrabo viam, qva id feliciter conſeqvi poſſitis. Nempe ſtatim à principio recens animus ea diſciplina imbuendus eſt, in qva præcipue ex ſimpliciſſimis & indu-

):(biis

biis præceptis incomparabili ratiocinii ſeveritate certiſſima & pulcherrima demonſtrantur, diſcentibus non prævisa: de Geometria loqvor, qvam omnes fatentur præparare & acuere ingenium ad reliqva ſtudiorum genera felicius ſuſcipienda, & maxime liberare ab indocta credulitate. Hoc judicii acumen augent uſu, qvi eas phyſicæ partes, quæ imperio rigoris geometrici præ reliqvis obtemperant, Mechanicen, hydraulicam, hydroſtaticam, Aerometriam eadem ſolertia, & ſervatis ubiqve ſeveris geometriæ Legibus pertractant; et mox univerſam Scientiam Naturalem, non neglectis experimentis chymicis, ſimili indagine perſeqvuntur. Sic enim uberrimam ſibi comparabunt notitiam omnium eorum, qvæ humani vis ingenii de corporum motu, velocitate, fluiditate, gravitate, elatere & mutuis ad ſe invicem applicatorum effectibus detexit utiliſſima. His ego auxiliis inſtructos optarem omnes accedere ad Artis Medicæ culturam. His non difficile factu eſſet perſvadere, nihil de iis, qvæ in corpore humano fiunt, intelligi poſſe, niſi prius de ſingulis ejus partibus, qvæ ſit ratio ſtructuræ, ſitus, connexionis cum aliis, & fluidorum mixturæ luculenter conſtet; hinc omnia inventa & demonſtrata Anatomica ſtudioſe conqvirenda, & Phyſices lumine illuſtranda eſſe, qvo certi qvid in Phyſiologia conſtitui qveat, & proximæ morborum eruantur cauſæ, ſalutaresqve innoteſcant remediorum vires. Qvoniam vero ex his ſolis, licet explorate etiam, qvantum hactenus fieri poteſt, perceptis & cognitis, non tamen omnia ita certe prænoſci poſſunt, ut ſemper tutam agendorum vel omittendorum definiant normam; Veterum qvoqve evolvenda erunt monumenta Obſervatorum, qvi diuturno uſu pene innumerabiles res, qvia eodem modo eve-

eveniebant, iisdem ſignis antegreſſis, notando & prodendo memoriæ, incredibile ſcientiæ Medicæ adjecerunt augmentum. Qvi itaqve hanc ſtudiorum formulam ſibi præſcribent, hi facile intelligent, pauca, ſi cum reliqvis conferas, certa demonſtratione patere, plura ad ſimilitudinem veri qvam proxime accedere, plurima vero adhuc detegenda ſupereſſe, ſedulos ideo Naturæ venatores magnam manere novorum gloriam inventorum. Agite itaqve, præſtantes ſolertia Juvenes, hanc, qvam modo indicavi alacriter ingredimini viam, difficilem qvidem aliis & flexuoſam dictam, veſtra tamen virtute & induſtria ſuperabilem, & officioſum vobis me dabo comitem; Poſtqvam enim Celſiſſimus atqve Potentiſſimus Princeps ac Dominus

GEORGIVS II.

Rex Magnæ Britanniæ, Franciæ & Hiberniæ, Defenſor Fidei, Dux Brunſvicenſis & Luneburgenſis, S. R. I. Architheſaurarius & Elector, Inſtaurator novæ hujus Academiæ munificentiſſimus, in munere docendæ Medicinæ clementiſſime me conſtituit, eo omnibus animi & corporis viribus annitar, uti tanta gratia me non prorſus videar præſtare indignum; atqve, ut ſapientiſſimæ Optimi Principis voluntati, qvantum in me eſt, ſatisfaciam, qvicqvid ingenii Natura in me poſuit, quicqvid aſſiduum ſtudium comparaverit Scientiæ, hoc omne veſtro commodo, Svaviſſimi

viſſimi Commilitones, conſecrabo. Jubet hoc officii mei ratio, jubet pietas. Veſtrum erit, ut decenti attentione & freqventia docentis excitetis vigorem.

Auſpicabor vero d. 13. Decembris publicam demonſtrationem oſſium Corporis Humani, qvam diebus Lunæ & Jovis hora IX. ſtrenue continuabo. Singulis porro diebus horis X. & III. Phyſiologiam, præeunte Celeberr. Boerhaavio explicabo, & hora IV. Praxin Medicam, eodem duce, diligenter perſeqvar. Qvibus Prælectionibus, uti freqventes adeſſe, & veſtra benevolentia meum in Vos ſtudium accendere dignemini, majorem in modum vos rogatos volo. Dab. Göttingæ d. 12. Decembr. Anni M. D CC XXXIV.